

SILOVENSKI NAROD

VEDRSTVO IN UPRAVLJANJE: KRAJEVNA, KRAJEVNA VEŠKA ST. A. — TELEFON: 21-22, 21-23, 21-24, 21-25 in 21-26. — Izhaja vsak dan opoldne. Mesečna naročnina 10.— Din, v inostranstvu 25.— Din.
IZJAVNO ZASTOPSTVO za oglaševanje in izdajanje listov in inostranstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO
UNIONE RAPPRESENTANTE per le inserzioni del Regno d'Italia e dell'estero è
L'UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

Aimone di Savoia Aosta Vojvoda Spoletski Kralj hrvatski

Zgodovinska ponudba Zvonimirjeve krone Savojskemu Princu — Podpis pogodb o mejah in garancijah za Hrvatsko, o vojaškem, političnem in gospodarskem sodelovanju ter o manjšinah

Rim, 19. maja. s. Zgodovinski dan, v katerem se je katoliška Hrvatska znova obrnila na Rim, da ponudi hrvatsko krono Savojskemu princu, je bil doživljen od večnega mesta z navdušenjem in veseljem, ki je lastno njegovemu prebivalstvu ob vsakem pomembnem dogodku. Kralj in Cesar je v ozračju nove dobe imperijalnega Rima določil njegovo Kraljevsko Visočanstvo Vojvoda Spoletskega za Kralja Hrvatov, Duce pa je skupaj s poglavnikom dr. Pavelićem podpisal sporazume, ki določajo nove meje med obema prijateljskima državama, jamstva za neodvisnost mlade Hrvatske kraljevine ter dogovora o vojaškem, političnem, gospodarskem in kulturnem sodelovanju.

Prihod v Rim

Kralj in Cesar je pred dvema dnevnoma dovršil svoj obisk v Albaniji ter se vrnil

Vojvoda Spoletski — hrvatski kralj

V prestolnici dvorani so se med tem že zbrali višji zastopniki državnih oblasti in poslaniki držav, ki so se priključile trojnemu paktu. Tedaj so vstopili v dvorano Vlado, Duce, kraljevi principi in njihovo spremstvo.

Takoj so bili povabljeni pred Kralja in Cesarja zastopniki Hrvatske pod vodstvom poglavnika, ki je prečital Vladarju spomenico, v kateri je tolmačil soglasni sklep državnega sveta in ministrskega sveta Hrvatske, da se Zvonimirjeva krona ponudi enemu izmed princov visokega Savojskega doma. Prosil je Kralja in Cesarja, da določijo bodočega hrvatskega kralja. V spomenici je izrazil vero, da bo Kraljeva vladavina srečna in blagor hrvatskega naroda in v prilogi zaveznitva in sodelovanja, kakor jo je Duce ustvaril med Italijo in Hrvatsko.

Vladar je sprejel ponudbo, ki prila o volji Hrvatske, da bi sodelovala z Italijo, ki je tako vidno pokazala svoje razume-

v Rim, ki se je že pripravil na naslednji dan. Ob istem času je potovala skozi Ljubljano in Trst hrvatska delegacija pod vodstvom poglavnika ustašev, ki so jo v Trstu sprejeli italijanska častna misija in zastopniki krajevnih oblasti. S posebnim vlakom je hrvatsko odposlanstvo nadaljevalo svojo pot proti Rimu, kamor je prišlo včeraj zjutraj ob 9.30. Na postaji Ostiense so jo sprejeli Duce, zunanji minister Ciano, Tajnik Fašistične Stranke, člani Ministrskega sveta in druge vojaške ter civilne osebnosti, kakor tudi diplomatski zastopniki zaveznih in prijateljskih držav. Med navdušenimi manifestacijami množice se je delegacija v spremstvu grofa Ciana odpravila skozi goščo vzhajajočega občinstva v vilo Madama, od koder je uro kasneje krenila z dvornimi kočijami na Kvirinal.

vanje in svoje simpatije za aspiracijo hrvatskega naroda. Izjavil je, da je Italija pripravljena prijateljski in zavezniki narod podpreti z vsemi silami. Nato je Kralj in Vladar določil svojega nečaka, Njegovo Kraljevsko Visočanstvo Aimone di Savoia Aosta, Vojvoda Spoletskega za bodočega vladarja Hrvatske kraljevine. Hrvatskemu narodu je želel, da bi mu napotila doba procvita in velikega napredka.

Poklonitev hrvatskemu kralju in kraljici

Poglavnik je nato Vladarju predstavil člane delegacije. Sam pa se je predstavil novemu hrvatskemu vladarju. Njun razgovor je trajal nekaj minut. Hrvatska delegacija se je za tem podala v dvorano bliz, kjer jo je sprejela nova hrvatska kraljica Vojvodinja Spoletska.

Podpis važnih pogodb in dogovorov

Malo pred poldnem je delegacija takoj za Ducejem zapustila dvor, in se je podala v Pantheon, kjer je v veliko pieteto položila dva velika venca na grobove pokojnega Viktorja Emanuela II. in staršev Vladarja.

Spremljani od navdušenih vzklikov množice so se hrvatski zastopniki od tam odpeljali na Beneški trg, kjer so v delovni sobi Duceja pristopili k podpisu sporazumov med Italijo in Hrvatsko. Podpisane so bile naslednje pogodbe:

Pogodba o mejah

Italijanska in hrvatska vlada sta se v želji, da bi dovršili razmejitev med Kraljevino Italijo in kraljevino Hrvatsko in tako dosegli teritorialno ureditev, ki bi postala trdna osnova za intimno sodelovanje med obema državama, sporazumeli:

in se loči od nje tako, da zaobjame ozemlje Sibenika, Trogira in mesta Splita skupno s predmestji, pri čemer ostaneta izločena otoka Brač in Hvar. Dalje otoki Šćedro, Sulet, Vis, Biševo in ostali manjši bližnji otoki, otoka Korčula in Mljet. Področje, ki obsega vso Boko Kotorsko in meji na črto, ki gre od obale sredi med krajema Cavtat in Vitaljino proti severovzhodu, tako da zajame vas Grudo in ves Ormjski masiv ter gre dalje do črnogorske meje. Zaradi jasnosti je tej pogodbi dodana karta, ki predstavlja njen bistveni del in je sestavljena v razmerju 1 : 750.000, na kateri je začrtana meja zgoraj omenjenih področij. Sklenjena bo posebna konvencija, ki se bo nanašala na upravno ureditev mesta Splita s predmestji in Kaštel, kakor tudi otoka Korčule.

Clen 2. Posebna komisija, sestavljena do polovice od delegatov italijanske in hrvatske vlade, bo čimprej na terenu določila meje med Kraljevino Italijo, vključno Ljubljansko pokrajino. Definitivno bodo določene meje v duhu pravičnosti, pri čemer se bodo upoštevali zemljepisni položaj, gospodarske potrebe in prometne zveze.

Clen 3. Pogodba se uveljavi s svojim podpisom.

Pogodba o vojaškem sodelovanju

Italijanska in hrvatska vlada sta sklenili naslednje:

Clen 1. Hrvatska vlada se obvezuje, da ne bo ustanjavljala ne vzdrževala na otokih in na področju med morjem in črto, ki je začrtana na priloženi karti, ki sestavlja bistveni del tega sporazuma, nikakega objekta ali vojaške naprave za vojsko, mornarico ali letalstvo, nobene operacijskega oporišča, nobene naprave, ki bi se lahko uporabila v vojne svrhe, nobene tovarne ali skladišča za strelivo in obče za vojne potrebe.

Clen 2. Hrvatska vlada izjavlja, da nima namena ustvariti si svojo vojno mornarico razen specializiranih edinic, ki so potrebne za policijsko in carinsko službo.

Clen 3. Obe vladi bosta s posebnim sporazumom določili modalitete, po katerih bo italijanski vladi pripadala pravica, da prevaža svoje oborožene sile na Hrvatskem ozemlju in sicer po obalni cesti od Reke do Kotora ter po železnici Reka-Ogulin-Split in v primeru njenega podaljšanja do Kotora.

Clen 4. Pogodba stopi takoj v veljavo.

Pogodba o jamstvih

Italijanska in hrvatska vlada sta ugotovili, da se je s pogodbo o skupnih mejah med Italijo in Hrvatsko ustvaril trden temelj za intimno medsebojno sodelovanje. Glede na to, da se je kraljevina Hrvatska vključila v novi evropski red in da ima Italija namen z vsemi sredstvi podpirati njen politični razvoj in napredek, kakor

tudi glede na željo, da se ustvarijo vezi tesnega prijateljstva in sodelovanja ter pospeši blaginja obeh narodov, sta sklenili:

Clen 1. Italija prevzame jamstvo za politično neodvisnost Hrvatske kraljevine in za njeno teritorialno nedotakljivost v mejah, ki bodo določene sporazumno z drugimi prizadetimi državami.

Clen 2. Hrvatska vlada ne bo sprejela nikakih mednarodnih obveznosti, ki bi ne bile v skladu s smernicami, ki jih določa prejšnji člen in z duhom te pogodbe.

Clen 3. Hrvatska vlada se bo poslužila sodelovanja italijanskih vojnih sil, kolikor se tiče organizacije in tehničnega izvežbanja njenih vojnih sil, priprave vojaških naprav na njenem ozemlju, kjerkoli se bo to smatralo za potrebno, a to v svrhu trajnega sodelovanja.

Clen 4. Italijanska in hrvatska vlada se obvezujeta, da bosta, čim bo gospodarstvo hrvatske države konsolidirano, ustvarili čim širše medsebojne odnose carinskega in valutnega značaja. V ta namen bosta ustanovili posebno stalno komisijo, ki bo izvedla gornjo določbo.

Clen 5. Italijanska in hrvatska vlada se obvezujeta, da bosta čimprej sklenili posebne sporazume glede železniškega in pomorskega prometa, glede postopanja z državljeni ene države na področju druge, glede kulturnih in pravnih ter drugih vprašanj, ki zadevajo obe državi.

Clen 6. Ta pogodba se uveljavi s podpisom in bo trajala 25 let.

Zaključni protokol

določa, da bodo do sklenitve novih pogodb ostale v veljavi za Italijo in Hrvatsko, v kolikor jih je mogoče izvajati, pogodbe, konvencije in sporazumi, ki so bili sklenjeni med Italijo in bivšo Jugoslavijo.

Nazadnje sta bili objavljeni še dve pismi, ki sta jih izmenjala Duce in poglavnik. V prvi se je Italija obvezala, da bo pripravila konvencijo za upravno ureditev splitake občine in otoka Korčule. Analogno s določbami rapallake pogodbe in naslednjih sporazumov glede italijanskih manjšin v Dalmaciji, pričakuje italijanska vlada, da bo hrvatska vlada zagotovila obstoj italijanski manjšini na obalnem področju, ki ostane hrvatsko in se posebej glede na rabo italijanskega jezika za šole, vzgojne učne zavode ter dobrodelne in podpornе ustanove. Poglavnik pa je v svojem pismu sprejel na znanje Ducejevo pismo.

V prisotnosti grofa Ciana in drugih osebnosti se je Duce še nekaj časa razgovarjal s Pavelićem in z ostalimi hrvatskimi delegati. Mussolini in Pavelić sta se ponovno pojavila tudi na balkonu palače, da bi se zahvalila neprestanim manifestacijam množice na trgu.

Svečano kosilo

Ob 14. je Duce priredil v Beneški palači obed na čast hrvatski delegaciji. Ob tej priložnosti je Mussolini in Pavelić izmenjala nadves prisrčni zdravici.

Duce je omenil čustva fašistične Italije,

s katerimi je gledala na napore hrvatskih patriotov in posebej ustašev. Z enakimi čustvi bo Italija tudi ob strani poglavniku pri njegovem delu za obnovo Hrvatske kraljevine.

Poglavnik pa je izrazil Duceju, ki do kraja pozna preganjanje hrvatskega naroda in njegovih eksponentov, ki so ga prenašali zadnjih 20 let, njihovo zgodovino in njihove aspiracije, najglobljo zahvalo in ga je proglasil tudi za Duceja in prijatelja hrvatskega naroda.

Popoldne je bil Pavelić v palači Chigi, kjer se je sestajal z grofom Ciano in imel s njim dolg razgovor.

Slavnostna večerja

Zvečer je Nj. Vel. Kralj in Cesar priredil večerjo v čast hrvatskemu odposlanstvu. Med drugimi so se je udeležili Hrvatski Kralj Vojvoda Spoletski, Prestolonaslednik in ostali Savojski principi, Duce, diplomatski zastopniki trojnega pakta, člani italijanske vlade in druge ugledne osebnosti.

Po večerji se je hrvatsko odposlanstvo odpeljalo na postajo Ostiense, od koder je odpotovalo nazaj na Hrvatsko. Na postaji so odposlanstvo pozdravili Duce, grof Ciano in mnogo uglednih osebosti. Poseben vlak s hrvatskim odposlanstvom je zapustil Rim kmalu po 22. uri.

Zadoščenje v Zagrebu

Zagreb, 19. maja. s. Vsi listi so snoči v posebnih izdajah objavili prva poročila iz Rima o tamkajšnjih zgodovinskih dogodkih. Obenem so objavili sliko Kralja in Cesarja, Duceja in poglavnika. Sicer se je v zagrebških političnih in novinarskih krogih še nekaj dni govorilo o pripravljajočih se dogodkih, vendar so snočna poročila napravila na prebivalstvo najgloblji vtis in vzbudila največje zadoščenje.

Amnestija na Hrvatskem

Zagreb, 19. maja. s. Izdana je bila amnestija za nekatere kategorije oseb, ki so jih bila obsodila vojaška sodišča.

L'accordo militare

L'accordo su questioni di carattere militare, redatto in quattro articoli, fissa l'impegno del governo croato a non istituire ed a non mantenere nelle isole e nella zona tra il mare e la linea riportata nella carta allegata alcuna opera o apprestamento militare, terrestre, navale o aeronautico, alcuna base di operazione o installazione suscettibile di essere utilizzata a scopi di guerra ne alcuna fabbrica o deposito di munizioni e materiali di guerra, di non mantenere nessuna Marina da guerra, di riconoscere all'Italia in un apposito accordo la facoltà di trasportare le sue forze armate sulla rottabile litoranea Fiume-Cattaro e sulla linea ferroviaria Fiume-Ogulin-Spalato. Anche questo accordo è entrato in vigore con la sua firma.

La garanzia dell'Italia

Il trattato di garanzia e di collaborazione tra l'Italia e la Croazia è redatto in sei articoli e prefigge considerando che il regno di Croazia entra a far parte di nuovo ordine europeo, la garanzia italiana dell'indipendenza politica croata e della sua integrità territoriale nelle frontiere che saranno determinate d'accordo con gli stati interessati, l'impegno croato di non assumere impegni internazionali incompatibili con la menzionata garanzia italiana, in riguardo all'organizzazione, l'istruzione tecnica delle forze armate e della preparazione di apprestamenti militari croati, e infine, strette relazioni di carattere doganale e valutario come verranno proposte da un'apposita commissione permanente. Al più presto verranno conclusi speciali accordi in materia dei traffici, per la regolazione del trattamento dei cittadini di uno dei due stati nel territorio dell'altro, delle relazioni culturali e giuridiche e di altre materie di comune interesse. Pure questo trattato entra già in vigore con la sua firma e avrà la durata di 25 anni.

Il protocollo finale e le lettere

Il protocollo finale determina che fino alla stipulazione di nuovi accordi restano in vigore per la Croazia e l'Italia gli accordi con l'ex Jugoslavia. Infine sono state pubblicate due lettere del Duce e del Poglavnik. Nella prima l'Italia assume l'impegno di preparare una convenzione con la Croazia sull'ordinamento amministrativo per i comuni di Spalato e l'isola di Cursola. Analogamente a quanto era disposto dal trattato di Rapallo e successivi accordi per le minoranze italiane in Dalmazia essa attende sia assicurato dal governo croato alle minoranze italiane nel territorio litoraneo rimanente alla Croazia e particolarmente in riguardo all'uso della lingua italiana, le scuole, istituti di educazione e istruzione e di istituzioni di beneficenza e assistenza. La seconda lettera contiene la conferma da parte del Poglavnik sul precedente.

Presenti il conte Ciano e altre personalità il Duce si è intrattenuto ancora in colloquio col Poglavnik col quale è ripetutamente apparso pure sul balcone a ringraziare alle incessanti manifestazioni della folla nella Piazza Venezia. Alle 14 il Duce ha offerto a palazzo Venezia una colazione in onore della delegazione croata alla quale Mussolini e Pavelić si sono scambiati dei brindisi più che cordiali. Il Duce menzionò i sentimenti con cui l'Italia fascista assistette ai sforzi dei patriotti

Aimone di Savoia Aosta Duca di Spoleto Re di Croazia

L'atto storico dell'offerta della corona di Zvonimiro al Principe di Casa Savoia — La firma dei trattati sui confini le garanzie per la Croazia, la collaborazione militare politica ed economica e le minoranze

Roma, 19 maggio. s. Una giornata storica, quella di ieri, quando la Croazia cattolica nuovamente si volse a Roma a offrire la propria corona a un Principe di Casa Savoia, è stata vissuta dalla Città eterna con fervore e gioia, espressione propria della popolazione a ogni evento di grande portata. Il Re Imperatore designò nel clima dei tempi nuovi di Roma imperiale l'Altezza Reale il Duca di Spoleto a Re dei Croati, il Duce insieme al Poglavnik dott. Pavelić firmò gli accordi determinanti i nuovi confini dei due Stati amici, uniti dalle acque azzurre dell'Adriatico, le garanzie per l'indipendenza del giovane Regno della Croazia, le modalità di collaborazione militare, politica, economica e culturale. Una giornata veramente storica per lo stile del grande avvenimento e del fecondo lavoro compiuto con la collaborazione si può dire diretta dal popolo rinvasato sulle piazze perché pienamente conciente e volente tutto ciò che ieri si compì tra la sala del trono nel palazzo del Quirinale e la sala del Mappamondo nel palazzo Venezia.

L'arrivo a Roma

Il Re Imperatore, due giorni fa, ha concluso in trionfo la sua visita alle frontiere albanesi e al Montenegro ed è ripartito dopo un commiato ardente di autorità e popolo schietto per via aerea alla volta dell'Italia. Alla sera di quel giorno il Sovrano è rientrato a Roma che già si preparava fervidamente alla giornata dell'in-

domani. Nello stesso tempo passava per Ljubiana e Trieste la delegazione croata con a capo il Poglavnik degli Ustaši, accolta ivi dalla missione d'onore italiana e dalle rappresentanze delle autorità locali.

Tra le manifestazioni della folla la delegazione croata prolungò il suo viaggio in treno speciale alla volta di Roma, dove arrivò ieri mattina alle 9.30, accolta alla stazione ostiense con un cordialissimo benvenuto dal Duce, da conte Ciano, dal Segretario del Partito, dai membri del Governo, di altre autorità civili e militari e dai rappresentanti diplomatici dei Paesi alleati e amici con altissime acclamazioni della folla e delle formazioni schierate nella piazza antistante alla stazione. In una colonna di autovetture la delegazione accompagnata dal conte Ciano ha lasciato la stazione per recarsi tra le dense file della popolazione acclamante alla villa Madama, da dove un'ora più tardi procedette in vetture di corte alla Reggia.

Alla Reggia

Nella sala del trono erano già riuniti le più alte cariche dell'Impero Fascista e gli ambasciatori dei Paesi aderenti al patto tripartito quando sono entrati il Sovrano con il Duce, i principi reali e il loro seguito. Subito fu ammessa alla presenza del Re Imperatore la delegazione della Croazia con a capo il Poglavnik il quale rivolse al Sovrano un indirizzo con cui interpretando l'unanime decisione del Con-

glio di Stato e di quello dei ministri del governo croato offrì la corona di Zvonimiro a un principe dell'insigne Casa di Savoia pregando il Re Imperatore a designarlo. Nell'indirizzo espresso tanta ferezza del Re che ascenderà al trono della Croazia quanta ne sente il popolo croato della propria indipendenza statale e nazionale, e la fede nella felicità del suo Regno al bene del popolo croato e all'alleanza e collaborazione, instaurata dal Duce tra l'Italia e la Croazia.

Il Sovrano accolse la richiesta, testimoniando la volontà della Croazia a collaborare coll'Italia che tangibilmente mostrò la sua comprensione e la sua simpatia per le aspirazioni del popolo croato e dichiarò che l'Italia è pronta a dare tutto l'appoggio alla nazione amica e alleata. Infine la Maestà il Re Imperatore designò il suo nipote, l'Altezza Reale Aimone di Savoia Aosta Duca di Spoleto, ad assumere la corona del regno di Croazia, auspicando al popolo croato un'era di prosperità e fecondo progresso.

Presentate quindi le personalità croate al Sovrano il Poglavnik si presentò al nuovo Re di Croazia. Il colloquio è durato qualche minuto. Allora il dott. Pavelić rivolse al Duce il suo più profondo omaggio. Recata si nell'attigua sala delle battaglie la rappresentanza fu ricevuta dalla nuova Regina di Croazia, la Duchessa di Spoleto.

Poco prima di mezzogiorno, dopo il Duce, la delegazione lasciò il Quirinale recandosi al Pantheon dove dopo, con sa-

stera riverenza, due grandi corone sulle tombe di Vittorio Emanuele II e dei genitori augusti del Sovrano. Accompagnati dal grido festoso della folla, i rappresentanti croati si diressero in Piazza Venezia dove, nella sala del Mappamondo, si svolse la cerimonia della firma degli accordi tra l'Italia e la Croazia. Ricevuti con grande affabilità dal Duce si accinsero agli atti diplomatici. Per primo il Duce firmò il testo del trattato per la determinazione dei confini tra l'Italia e la Croazia, poi gli seguì il Poglavnik.

I nuovi confini

Nell'articolo primo del trattato è stato convenuto che fanno parte d'Italia: i distretti di Castua, Sušak, Cabar e una parte del distretto di Delnice, Bakarac, Kraljevica-Smrika, le isole di Veglia, Arbe e le minori sino all'altezza di Jablanac, l'arcipelago di Zara, il territorio fra la punta di Novigrad, il canale di Morlacca e il mare di Novigrad, lungo la sponda superiore di detto mare fino al corso del Chersca compreso Sebenico, Traù e Spalato, le isole di Bua, Zirona, Solta, Lissa, Biševo, Santandrea, Pomo e le minori adiacenti, le isole di Cursola e Meleda ed infine tutto il distretto delle Bocche di Cattaro includendo l'Orjen. Una commissione italo-croata procederà prossimamente alla determinazione definitiva dei confini. Il trattato è entrato in vigore con la sua firma.

Nadaljevanje s 1. strani
croati, e in particolare degli Ustasci. Con i stessi sentimenti l'Italia sarà a fianco del Fojglavnik anche nell'opera di ricostruzione del Regno Croato. Il Fojglavnik a sua volta esprime al Duce, profondo conoscitore delle persecuzioni che il popolo croato e i suoi esponenti hanno patito nel-

l'ultimo ventennio della loro storia e delle loro aspirazioni, la più profonda gratitudine, proclamando Duce e amico anche del popolo croato.

l'ultimo ventennio della loro storia e delle loro aspirazioni, la più profonda gratitudine, proclamando Duce e amico anche del popolo croato.

Ducejevi ukrepi v prilog Ljubljanske pokrajine

Dograditev vseučiliških poslopij, cestnega omrežja in bolnišnice — Ta teden bo imenovan pokrajinski svet

Rim, 19. maja. s. Duce je sprejel tovariša Emilia Grazioli, Visokega Komisarja za Ljubljansko pokrajino, ki mu je poročal o položaju nove pokrajine. Duce je odredil začetek nekaterih del, ki se tičejo dovršitve vseučiliških zgradb, cestne mreže in nove bolnišnice. Sovet, ki je določen z ustavnim aktom o novi pokrajini, bo sestavljen prihodnji teden.

Z občutki globokega priznanja in hvalečnosti je vse prebivalstvo Ljubljanske pokrajine izvedelo za vest, da se je Duce živo pozanimal za njegove najbolj pereče probleme. Poročilo Visokega Komisarja Grazioli Duceju in Ducejev neposredni ukaz, da se prično dela za izpolnitev vseučiliških poslo-

pij, za razširjenje cestnega omrežja in povečanje bolnice, sta podala slovenskemu prebivalstvu občutek varne in pozitivne gotovosti glede njegove usode v okviru nove velike Domovine.

Dejansko je bilo bolniško vprašanje v pokrajini in posebno vprašanje kirurškega oddelka osrednje bolnice že tako

pereče, da bi bilo lahko povzročilo resne težave in nevarnosti ne samo posameznim bolnikom, marveč vsej zdravstveni higijeni. Enako je predstavljal tudi na pol rešeni problem vseučiliških zgradb resno nevarnost za nadaljnji razvoj te najvišje kulturne institucije Ljubljanske pokrajine.

Duceju, ki je še enkrat pokazal toliko razumevanje za naša življenjska vprašanja in Visokemu Komisarju, ki ga je opozoril nanje, veljajo za to izrazi najgloblje zahvale vsega slovenskega prebivalstva.

Provvedimenti del Duce per la Provincia di Lubiana

Il completamento dell'edilizia universitaria della rete stradale e dell'ospedale — La consulta provinciale verrà nominata in quindici giorni

Roma, 19. maggio. s. Il Duce ha ricevuto ieri l'altro il camerata Emilio Grazioli Alto Commissario per la Provincia di Lubiana che gli ha riferito sulla situazione della nuova provincia. Il Duce ha ordinato l'inizio di taluni lavori concernenti il completamento dell'edilizia universitaria, la rete stradale e il nuovo ospedale. La consulta prevista dall'atto costitutivo della nuova provincia sarà composta nella prossima settimana.

Con sentimenti di profonda riconoscenza e di gratitudine tutta la popolazione della Provincia di Lubiana ieri Malto ha appreso la notizia che il Duce si è altamente interessato dei suoi problemi più scottanti. Il rapporto dell'Alto Commissario Grazioli al Duce e il suo immediato ordine sui lavori iniziali

che concernono il completamento degli edifici universitari l'ampiamiento della rete stradale e l'ingrandimento dell'ospedale hanno dato alla popolazione slovena un senso di certezza sicura e positiva del suo avvenire nell'ambito della nuova grande Patria.

Infatti il problema ospedaliero nella

Provincia è specialmente del reparto chirurgico del ospedale centrale era già tanto acuto che poteva provocare serie difficoltà e rischi non solo ai singoli ricoverati ma bensì a tutta l'igiene sanitaria. Così pure presentava il problema degli edifici universitari semiradici un pericolo serio per il futuro sviluppo della somma istituzione culturale della Slovenia italiana.

Al Duce che dimostrò ancora una volta tanta comprensione per le nostre questioni vitali e all'Alto Commissario che li rivolse l'attenzione su di esse vadano perciò le espressioni di più reverente gratitudine di tutta la popolazione slovena.

Hude borbe v Vzhodni Afriki

Pri Solumu obnovljen stik s prednjimi oddelki — štiri sovražna letala sestreljena v poslednjih dveh dneh

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 17. maja naslednje 346. vojno poročilo:

V Severni Afriki je bil neprijatelj, ki je napadel z znatnimi silami na Sollumu, ki je bil do sedaj v rokah naših sil, uspešno odbit od italijansko-nemških čet ter je sedaj na umiku. Italijanske čete so vzpostavile zvezo s prednjimi postojankami, ki jih je bil sovražnik prešel in ki so jih italijanske čete trdovratno obdržale v posesti. Prizadeli smo znatne izgube nasprotnikom. Italijanski in nemški letalstvo je učinkovito doprineslo k uspehu zavezniških čet.

V odseku Tobruka smo osvojili nekoliko utrd. Naši lovci so sestrelili letalo tipa Blenheim, ki je skušalo napasti luko

v Bengaziju. Skupine nemškega letalstva so napadle letalstvo in pomorska oporišča na Malti ter povzročile požare, eksplozije in hude poškodbe na večjih napravah.

V Vzhodni Afriki je položaj nespremenjen. Glavni stan Oboroženih Sil je objavil dne 18. maja naslednje 347. službeno vojno poročilo:

V severni Afriki je dosegel naš odpor na sovražne napade na odseku pri Sollumu popoln uspeh. Sovražnik je bil prisiljen k umiku. V naše roke je prešlo mnogo ujetnikov in vojni potrebščini. Skupno naših letal so bombardirale oporišče Tobruk ter obrambne naprave, zbirajoče se čete in motorizirane oddelke na področju vzhodno

od Solluma. V letalskih spopadih so bili sestreljeni en bombnik in dva sovražna lovca. Na Egejskem morju so sovražna letala napadla otok Rodos, povzročila pa so le malo škod.

V Vzhodni Afriki se na Amba Alagi nadaljuje vztrajen odpor prestavljenih branilcev, ki so pod neposrednim vodstvom Nj. Kr. Vis. Aostakega vojvode dovrčili sila junaška dela v okoliščinah, ki postajajo od ure do ure težje zaradi pomanjkanja sredstev, izgub in zaradi tega, ker ni mogoče spraviti na varno in negovati ranjene. V Gala Sidamu je bil odbit neki sovražni napad. Na drugih odsekih bojišča se položaj ni spremenil.

Mars je nastopil z nekaj mlajšimi močmi. Nudil je sicer krepak odpor, vendar rutinarnemu nasprotniku ni bil kos.

Accaniti combattimenti in AOI

Presso Sollum è ristabilito il contatto con i nuclei antistanti — Negli ultimi 2 giorni 4 velivoli nemici abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data del 17 maggio il seguente bollettino di guerra n. 346:

Nell'Africa settentrionale il nemico, che aveva attaccato in forze il fronte di Sollum, conseguendo qualche successo iniziale contro i nostri elementi esploranti, contrattaccato da forze italo-tedesche, batte in ritirata. Le nostre truppe ristabiliscono il contatto con i propri nuclei antistanti che per quanto superati dal nemico, avevano conservato tenacemente il possesso delle posizioni. Abbiamo inflitto all'avversario perdite notevoli. Velivoli italiani e tedeschi hanno efficacemente contribuito al successo delle truppe alleate.

Nel settore di Tobruk abbiamo conquistato alcuni forti.

La nostra caccia ha abbattuto in fiamme

un velivolo Blenheim che tentava di attaccare il porto Bengasi.

Formazioni del Corpo aereo tedesco hanno attaccato le basi navali e aeree di Malta provocando incendi, esplosioni e gravi danni alle opere militari.

In Africa orientale la situazione immutata.

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data del 18 maggio il seguente bollettino di guerra n. 347:

Nell'Africa settentrionale la nostra reazione agli attacchi avversari sul fronte di Sollum ha avuto pieno successo. Il nemico è stato costretto a ripiegare lasciando nelle nostre mani prigionieri e materiali.

Nostre formazioni aeree hanno bombardato la base di Tobruk; apprestamenti di

fessivi concentramenti di truppe e di mezzi meccanizzati nella zona a levante di Sollum. In combattimenti aerei sono stati abbattuti un bombardiere e due caccia nemici.

Nell'Egeo aerei avversari hanno effettuato un'incursione sulla isola di Rodi provocando danni insignificanti.

Nell'Africa orientale prosegue sull'Amha Alagi la strenua resistenza dei superstiti difensori che agli ordini dell'Altezza Reale il Duca d'Aosta, compiono prodigi di valore in condizioni che, di ora in ora, divengono sempre più difficili per la scarsità di mezzi, le perdite subite e l'impossibilità di sgombrare e curare i feriti.

Nel Gala Sidamo un attacco nemico è stato respinto.

Situazione immutata negli altri settori.

bi speljale malezijske Kitajce v britansko mrežo. Doslej se Kitajci vzlic ponovnemu priganjanju angleških oblasti niso dali zva-
biti na limanice, tembolj ker menijo, da je celoten položaj Anglije zelo težaven. Ne zdi se verjetno, da bi mogla zadržati Kitajcev v Maleziji spreminiti kampanja z lažmi in s pretnjami, med katere sodijo tudi vesti o premikanjih anglosaksonskih čet, ki pa so se delno izvršila samo na papirju.

„Glas črne gore“

Ostaja, 19. maja. s. Tu je prišel izhajati nov italijansko-žrnogorski tisk „Glas črne gore“. V prvi številki objavlja dolgo poročilo o obisku Kralja in Cesarja v Podgorici, na Cetinju in v Budvi. List objavlja tudi slike Vlada, Kraljice in Prestolonaslednika ter več slikov o italijanskih Oboroženih Silah in o dobrih delih Italije v Črni gori.

Bolgarija — dežela stoletnikov

Sofija, 19. maja. s. Iz zadnjih uradnih statistik je razvidno, da živi na Bolgarskem preko 3000 stoletnikov. Bolgarija ima v tem pogledu prvenstvo med vsemi deželami.

Inserirajte v „Sl. Narodu“!

Dunav — petrolejska reka

V »Messaggeru« je njegov posebni so-trudnik Giarratana objavil v petek zanimive podatke o Dunavu, ki bo postal v okviru novega reda v Srednji Evropi menda najvažnejša prometna zveza med Nemčijo, pa tudi Italijo in bogatimi kmetijskimi in industrijskimi predeli južnovzhodne Evrope. To dokazuje že okolnost, da se je izvoz rumunskega petroleja preko Konstanca zmanjšal od 220.000 na 20.000 ton mesečno, odkar je Sredozemsko morje zaprto. Na drugi strani pa je izvoz petroleja iz Gjurjevca na Dunavu kljub zimi narasel od 72.000 na 90.000 ton mesečno. Dunav bo že v nekaj letih navezan tudi na rečno omrežje severozahodne Nemčije. V Beogradu se posluje poseben nemški prometni urad, ki bo moral skrbeti za prevoz blaga z Balkana v Nemčijo in obratno.

V naslednjem podaja list zanimive podatke v rečni plovi posameznih držav ob Dunavu. Pri tem pripominja, da se je na Dunavu. Pri tem pripominja, da se je na Na Madžarskem je skoraj že vsa rečna plovnost v državnih rokah ali pod kontrolo države. Država je investirala pri dveh naj-

večjih rečnih paroplovnih družbah skoraj že 30 milijonov pengov. Obe družbi, razpolagata z okrog 350 ladjami s skupno približno 200.000 tonami. Mnogo večja je rumunska rečna mornarica, ki šteje skupno 771 ladij. V Gjurjevcu se prav ta čas v vsej naglici povečuje petrolejsko pristanišče tako, da bo mogoče v njem nakladati na ladje v kratkem že po 150 ton na mesec. Bolgarija ima še prav majhno rečno mornarico, vsega skupaj tri ladje, toda že v kratkem se bo njih število povečalo na 10.

Bivša jugoslovanska mornarica je znala čisto celotno vse mornarice na Dunavu. Štela je 366 ladij s skupno 250.000 tonami. Bila je po vrstnem redu prva za rumunsko, a še modernjša od nje. Skoraj vsa je bila pod državno kontrolo. Prav kar gradi dunavska brodarstva družba na Dunavu tudi novo veliko ladjedelnico. List ugotavlja, da za enkrat še ni mogoče vedeti, komu bo pripadla bivša jugoslovanska rečna mornarica, ni pa dvoma, da bodo upoštevani tudi italijanski interesi.

Odhod diplomatov iz Bukarešte

Milanski »Popolo d'Italia« objavlja v poročilu iz Bukarešte podrobnosti o odhodu bivših jugoslovanskih diplomatov iz Rumunije. Angleškim, norveškim in belgijskim diplomatom, pravi list, ter izgnani množici Poljakov, so sedaj sledili še Jugoslovani na poti iz Rumunije. Nočnemu vlak iz Bukarešte v Konstanco je bil priključen poseben vagon, ki so ga dali na razpolago tem diplomatom. V temni in deževni noči so prav tako, kakor bivši kralj Karol, prišli na postajo. Tam ni bilo kakor običajno radovedne množice. Pričakovani jih je kordon orožnikov. Tudi ni bilo ljudi, ki bi gospe poklonili sopke rdečih nage-ljev. Prišel je le ameriški poslanik v Bukarešti, da jih pozdravi. Zanj je bilo žalost-

no, da je odhajal bivši jugoslovanski poslanik, njegov dober prijatelj. Na pot mu je še dal vizum za bivanje v Zedinjenih državah. Sem pa tja so na postaji za hip začele ročne električne svetilke, kakor lučke s pokopališča stare Evrope. Bukarešto je zapustilo skupaj 49 ljudi, poslaniški tajniki, pisarji in novinarji ter njihove žene. Iz Konstanca, kamor so prispeli naslednje jutro, so nadaljevali pot z neko rumunsko ladjo proti Carigradu in dalje proti Jeruzalemu.

Poslaniška palača na Boulevardu kralja Aleksandra, ki je v času megalomanskega kralja Karla postala naravnost sedež veleposlanštva, se sedaj oddaja v najem.

SPORT

Prvi start naših sportnikov

Ljubljana, 19. maja. Včeraj je bila v Ljubljani odprta sporna sezona. Kakor običajno so bili tudi to pot prvi nogometaši ki so igrali tekme za pokal SNZ. Od 11 klubov v Ljubljani vseh razredov jih je šlo v borbo šest. Dopolne sta na igrišču Ljubljane igrala Svoboda in Jadran. Svoboda je zmagala s 5:4 (0:2). Jadran je vodil prvi polčas z nasokom dveh golov in je kazalo, da ima zmago že v žepu, toda pozneje je moštvo pustilo na Svobodni in je zaigrala nadaljnje tekmovalne v borbi za pokal. Istočasno sta na igrišču Hermesa igrala Hermes in Vič. Šiškarji niso imeli težkega dela z mladim viškim moštvom, ki so ga odpravili s 6:0. (3:0). Hermes je bil v stalni premoči in se je igralo skoraj na en sam gol.

Popolneje je nastopila Ljubljana kar z dvema garniturama. V pokalni tekmi je njena druga garnitura odpravila Mladiko s 4:2, prvo moštvo pa je igralo prijateljsko tekmo z Maršom, ki ga je premagalo s 7:3 (6:1). Ljubljana je podala sicer dopadljivo igranje, vendar je videti, da moštvo še nima dovolj treninga za seboj in da so še pomanjkljivosti, ki jih bo treba odpraviti. Svetla točka je bila desno krilo Smolej, ki je lani v državni reprezentanci pokazal, da je moč na svojem mestu. Tudi včeraj je zabil tri krasne voley-gole, kakor se jih redko vidi.

Mars je nastopil z nekaj mlajšimi močmi. Nudil je sicer krepak odpor, vendar rutinarnemu nasprotniku ni bil kos.

Triestina v Ljubljani

V kratkem bo igrala v Ljubljani znamenita Triestina, eden najboljših klubov italijanske prve divizije. Triestina nastopi s kompletnim prvim moštvom, napram kateremu bo imel Hermes, ki jo je povabil v goste, gotovo težko stališče. Kljub temu upajo šiškarji, da bodo dobro odrezali. Svoje moštvo so ojačili. K Hermesu je poleg Starca pristopil tudi žitnik, moštvo pa bosta ojačila tudi igralca Ljubljane Ciglar in Lah. V krilki vrsti bosta igrala brata Sočan in Bogme, stari preizkušeni borci.

Mariborski sportniki pri ljubljanskih klubih. V Ljubljano je prispelo več mariborskih sportnikov, od katerih se je Starc prijavil za Hermesa, Veble, znani srednji krilec I. SSK Maribora pa za Ljubljano.

Premiera

„Seviljskega brivca“

Rossinijev »Seviljski brivec« je muzikalnemu poslušalcu vedno vir novih estetskih užitkov. V njem je toliko iskrenega veselja, zdravega humorja, lahкотnosti in sočasno muzikalnih globlin, da nehoti zajame člo-

120 letnica

Kneippovega rojstva

Župnika Sebastiana Kneippa pač vsi poznate, saj je slika častitljivega starčka objavljena na milijonih zavitkov Kneippove kave. Te dni poteče 120 let, odkar se je rodil Kneipp, ki po pravici zavzema eno najbolj častnih mest v zgodovini prirodnega zdravljenja. Župnik Kneipp je bil sin revnih staršev in je vse svoje življenje posvetil bližnjemu. Vse življenje se je pečal z zdravstvom in odkril je prirodni način zdravljenja, ki je pomagaj tisočim in tudi tisočem rešil življenje. Njegovi zlati nauki so še danes prav tako upoštevani, saj nam je zapustil navodila v svoji znameniti knjigi »Moj način zdravljenja z vodo«. V tej knjigi in tudi v drugih učih, da samo življenjska sila, ki tiči v vsakem človeku ohranja in zdravi. Slabitev življenjske sile pomeni bolezen. Kdor hoče biti zdrav, mora živeti naravno in pametno.

V Münchenu, kjer je velika organizacija prijateljev pokojnega Kneippa, ki šteje nad 50.000 članov, bodo na svečan način proslavili 120-letnico rojstva Sebastiana Kneippa.

Boleznica

KOLENDAR

Danes: Ponedeljek, 19. maja: Celestin.
DANASNE PRIREDITVE
Kino Matica: Ciganska kri.
Kino Sloga: Giuseppe Verdi.
Kino Union: Gost podzemlja.
Kino Moste: Vrata smrti in Zločin v ekspresu.
Simfonični koncert ob 19.30 v Unionu.

DEZURNE LEKARNE
Danes: Dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6, Hočevar, Celovška cesta 62, Garts, Moste, Lažarska cesta 47.

Izogibajmo se nepremišljenih dejanj!

Brez posebnega obvestila

Umrla nam je danes ob 5. uri popoldne, v 83. letu starosti, naša pre-dobra babica, prababica, teta itd., gospa

Marija Vrančičeva

roj. LUŠINOVA

vdova višjega uradnika bivše južne železnice

K večnemu počitku jo bomo spremili v torek, dne 20. t. m. ob 5. uri popoldne, izpred kapelice sv. Jakoba na Zalah v Ljubljani.

Ljubljana, dne 18. maja 1941.

Šaljivoči otroci: DR. JANKO; CIRIL; METODA, poročena DR. LIKARJEVA; VLADO in STANKO z rodbinami in ostali sorodniki.

Strah pred „peto kolono“ v Ameriki

Ameriške oblasti so začele neusmiljeno preganjati italijanske in nemške priseljence

New York, 19. maja. s. V zgodnjih nočnih urah je policija izvršila po vsej deželi pravi lov na ljudi, da aretirajo tiste Italijane in Nemce, ki po naziranjih vlade nezakonito bivajo v Zedinjenih državah in bi predstavljali tako zvane pete kolone, kar kaže namen, da bi se ameriška javnost prestrašila. V resnici gre za delovne ljudi, ki bivajo po večini že mnogo let v Zedinjenih državah, kjer so si ustvarili številne, vzorne družine. V samem New Yorku je bilo aretiranih že več sto oseb, med njimi 65 Italijanov. Število aretirancev v drugih središčih je neznano. Ker je številno starih priseljencev, ki niso nikoli ure-

dili svojega položaja, zelo veliko, bo število ljudi, ki jih bodo odvedli v koncentracijska taborišča, gotovo znatno, tudi če za sedaj ne bodo nadlegovali tistih, ki imajo svoj položaj urejen. Zdi se pa, da so aretirali že nekatere osebe, ki so imele redna dovoljenja za bivanje. Nekvalificirano postopanje washingtonske vlade bo povzročilo gotovo številne tragedije med mnogimi družinami s številnim potomstvom, ki bodo na cesti. Z Ellis Islanda so odpeljali 300 italijanskih in nemških aretirancev v neko koncentracijsko taborišče v Montani.

Načelnik egiptskega generalnega štaba pobegnil

Beirut, 19. maja. s. Iz Kaira poročajo, da je egiptska vlada razpisala nagrado tisoč funtov šterlingov za izsleditev Nasri paše, bivšega načelnika egiptskega generalnega štaba, ki je 18. maja z egiptskim vojskim letalom v družbi dveh častnikov pobegnil. Aparat je neke baše prislilno pristal, toda o moreh ni nobenega sledu. Egiptске in angleške oblasti so mobilizirale vse sile, da se ubežniki izsledijo.

Angleški manever v Maleziji

Sotanal, 17. maja. s. Angleški Hoti so razpili kot senzacijsko vest o prihodu pomorskih in letalskih oddelkov v Havaj, da bi tako povzročili slabo razpoloženje, ki se je polotilo na Kitajskem. Angleški Hoti so razpili, da so bile tudi na Filipinih ojačene tamonjske garnizije in da je sedaj v Maleziji 100.000 Angležev. Te vesti zasledujejo med drugim namen, da

Razgovor z mladim dirigentom

Kaj pravi Samo Hubad o današnjem koncertu Ljubljanske Filharmonije

Ljubljana, 18. maja. Pri vaji Ljubljanske Filharmonije smo. Niso prijetne take vaje za razvajanega poslušalca. »Gospoda, tu je treba nekaj več poudarka...« pa zopet druga gospoda, ki naj spremeni lok ali podvija tisto terno, pa zopet neprestani prestopi orkestra. Pa lica dirigenta obstaja, kakor da bi se bila zataknila neke v zraku ob nevidni zapreki ali spotiki. Tako se vleče delo simfoničnega orkestra čestokrat v nedogled, tri, štiri ure zapovrstjo. Niso šale prekiniti ves telesni in duševni napor, ki ga opravlja godbenik, od vsakega migljaja dirigenta, ne glede na zanos izvajalcev, ki jih glasbena gmota neprestano poganja v nezvestne višine velikih umetnin.

V ospredju visoki, skoraj mogočni lik dirigenta Sama Hubada. Dokler traja vaja, bo težko z njim. Treba se je prilagoditi, kakor vsemu v življenju, tako tudi temu kajenju. Ob zasluženem odmoru, ko se dvorana izpremeni na mah v tobačni dimnjak, se dirigent nasmešne, pozna zadevo, pristopi in sva že v pogovoru.

Da, partitura mora tičati v glavi, ne pa glava v partituri, de veselo na mojo omembo Buelowega izreka. Stvari sem temeljito preštudiral in sodim, da jim bom vili tudi nekaj svojega pojmovanja. Sicer se pa ravnam po navodilih Hermanna Scherchena, ki smo ga pred leti slišali tudi v Ljubljani, da pomeni dirigiranje umetnost, ki naj ustvari med člani orkestra potrebni duhovni stik.

Videl sem kaj, da ozna naš dirigent obsežno dirigentsko književnost, pa sem raje zvil v bolj konkretno zadevo. Kakšno

umetnostno pojmovanje sta si zamislili pri posameznih skladbah spona spona? Na to vprašanje moram postreči predvsem z dejanjem. Moje pojmovanje Corellija, pa Škerjanca in Beethovna boste slišali na koncertu. Vaše vprašanje zahteva izrazit odgovor ne z besedo, marveč z dejanjem. Z govorjeno besedo pa bi skušal odgovoriti tako-le:

Corelli, malone na začetku italijanske in vobče evropske komorne glasbe, pa že po obliki in vsebini tako popoln umetnik, da ga še danes ni mogoče nadkriliti. Pri vseh genialnih ljudih so njihovi umotvori sklesani kakor za večne čase. Pozna se jim, da ne potrebujejo nobenih izboljšav, nikakih črtanj ali popravil, vse je dogodno do kraja. Isto velja za Beethovna. Pri Corelliju bom skušal izraziti njegov mehki slog, pa tisto italijansko kantileno, ki je je to delo prepolno. Kakor da bi nas obsevalo toplo majsko sonce vedre italijanske pokrajine.

Pri Beethovnu me je zanimal njegov boj z usodo, ki ga žarko osvetljuje tudi pete simfonija. Mnogi so se ji približali z temperamentnimi, samostalnimi izpremembam tempov, sloga, pa celo vrednosti mnogih not. Držim se s svoje strani Toscaninijeva navodila, ki je Beethovna vobče interpretiral strogo po partituri in torej striktno in pijetno po zapisu nesmrtnega velikana evropske glasbe.

Glede Škerjanca pa moram povedati, da pomeni to delo pač višek v njegovem dosedanjem ustvarjanju. Kakor da je zbral v vneč svoje najlepše valine: izrazito, globoko izvirno kantileno, moderno pozna-

nje orkestra in njegovih prostih barv (ta, kor nihče med nami), bujna harmonija in močna dinamika, ki se očituje zlasti v zadnjem stavku, tam skročenem, malone sarkastičnem posmehovanju sodobnemu človeku in njegovemu — ne sodite tudi vi tako? — malone burkastemu življenju? Škerjančeva simfonija bo napravila na občinstvo, tega se trdno zavedam, globok vtis. Je pa tudi reprezentativno delo, ki ga lahko povsod pokažemo. Taka dela so krizanteme naše kulture, če smem zaviti svoje skromne besede v Cankarjevo sliko.

Pa še o orkestru sva govorila in o njegovi požitovni vni. Močno da mu je olajšal delo. Uspeh koncerta, bo v prvi vrsti delo Ljubljanske filharmonije, ki ti je za iskazano zaupanje globoko hvaležen. O Rupiju pa nisva izgubljala besed, ker ga naša javnost predobro pozna. Pač umetnik svoja instrumenta, kakor ga med nami ni.

Se in še bi bila lahko pokramljala, a treba je bilo pognati se v kočljivosti Beethovne simfonije. Pri dirigentskem pulitu se je znova pojavila gmočna postava, mirna, kakor da je brez notranjih gibalnih sil. Ko pa so se harmonije razvlele, si čutil temperamento, ki se v tem mladem človeku druži z neverjetnim mirom, pač združitev. Ki je za dirigentski posel bistvenega pomena. Kako že pravi Weingartner v svoji knjigi o dirigiranju? »Brez temperamento ne moreš storiti ničesar genialnega. Ne da ti ga vzgoja, ne vnaša, in najmanj, po vedano bodo v oklepajih, protekcija. Je dar prirode in mora biti prirojen.«

La disciplina dell'uso della bandiera nazionale

L'Alto Commissario per la provincia di Lubiana, ritenuta la necessità di disciplinare l'uso della bandiera nazionale, ordina:

Art. 1. Nella provincia di Lubiana la bandiera nazionale è esposta dalle amministrazioni e dagli uffici pubblici e dai privati nei giorni delle ricorrenze nazionali e nelle pubbliche festività di maggiore rilievo per le quali sia stata data l'autorizzazione da parte dell'Alto Commissariato. Sono pertanto vietate iniziative private di imbandieramento.

Art. 2. Fatta eccezione per le sedi dei consolati degli stati esteri, la bandiera nazionale italiana è l'unica che può essere normalmente esposta.

Quando sia eccezionalmente consentita dall'Alto Commissariato l'esposizione di bandiere o vessilli di stati esteri, essa sarà sempre accompagnata da quella della bandiera nazionale, che dovrà essere collocata al posto d'onore.

Art. 3. L'uso della bandiera nazionale con lo stemma sabauda sormontato dalla corona è riservato alle pubbliche amministrazioni. Le altre amministrazioni e i privati espongono la bandiera tricolore con o senza stemma.

È vietata l'esposizione di bandiere stinte o macchiate.

Art. 4. Nelle ricorrenze e festività indi-

cate all-art. 1 e nelle altre occasioni autorizzate la bandiera nazionale dovrà essere esposta dall'alba al tramonto.

Art. 5. La presente ordinanza entra immediatamente in vigore.

Lubiana, 14 maggio 1941-XIX.

L'Alto Commissario per la provincia di Lubiana
Emilio Grazioli

Sostituzione del sequestro della Banca Artigiana del Regno di Jugoslavia

L'Alto Commissario per la provincia di Lubiana decreta:

In sostituzione del Comm. Angelo Nicola Donnici è nominato sequestrario delle attività esistenti nella provincia di Lubiana di spettanza della Banca Artigiana del Regno di Jugoslavia, società per azioni (Zanatska banka kraljevine Jugoslavije, a. d.), con sede a Belgrado, il cav. uff. dott. Carlo Scala.

Il presente decreto sarà pubblicato nel Bollettino Ufficiale per la provincia di Lubiana.

Lubiana, 14 maggio 1941-XIX.

per la provincia di Lubiana
L'Alto Commissario
Emilio Grazioli

Ureditev rabe državne zastave

Kr. Komisar za Ljubljansko pokrajino, smatrajo potrebno, da se uredi raba državne zastave, odreja:

Cl. 1. V Ljubljanski pokrajini razobešajo državno zastavo državna oblastva in javni uradi kakor tudi zasebniki ob državnih praznikih in pomembnejših javnih svečanostih, katere dovoli visoki komisariat. Razobešanje zastav po zasebni pobudi je zato prepovedano.

Cl. 2. Italijanska državna zastava je edina, ki se praviloma sme razobešati; izjema velja samo za konzularne urade tujih držav. Kadar izjemoma dovoli visoki komisariat razobešanje zastav ali praporov tujih držav, se mora poleg njih vselej razobešati državna zastava, ki jo je treba postaviti na častno mesto.

Cl. 3. Raba državne zastave s savojkim grbom in krono nad njim je pridržana d. žavnim oblastvom. Druga oblastva in zasebniki razobešajo italijansko trobojnico z grbom ali brez njega. Prepovedano je razobešanje obdelnih ali zamazanih zastav.

Cl. 4. Ob praznikih in svečanostih, navedenih v Cl. 1. in ob drugih dovoljenih pri-

loznostih mora biti državna zastava razobešana od zore do sončnega zahoda.

Cl. 5. Ta naredba stopi takoj v veljavo.

Ljubljana, dne 14. maja 1941-XIX.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli.

Postavitev novega sekvestra Zanatski banki kraljevine Jugoslavije a. d.

Kr. Komisar za Ljubljansko pokrajino odreja:

Na mesto komendatorja Angela Nikole Donnicija se postavlja Zanatski banki kraljevine Jugoslavije, s sedežem v Beogradu, glede njenega poslovanja v Ljubljanski pokrajini za sekvestra cav. off. dr. Karel Scala.

To odredba se objavi v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, 14. maja 1941-XIX.

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli.

Kipar Alojzij Repič

Ljubljana, 19. maja. Včeraj dopoldne je v Ljubljani umrl n. stor slovenski kiparjev Alojzij Repič, ki je lani v marcu proslavil 75letnico svojega rojstva.

Repič se je rodil v tihi in idilični vasi pod Nanosom v Vrhpolju pri Vipavi. Že kot učenec je kazal velik naravni talent za risanje in slikanje. To je opazil domači župnik Dejak, ki je dečka vzel po končani ljudski šoli k sebi in ker je bil sam tudi spreten slikar, ga je uvajal v skrivnosti slikanja in rezbarjenja. Repič pa se je hotel temnejšo izobraziti, pa je odšel v Ljubljano. Pri kiparju Trnovcu v Polhovem Gradcu se je najprej učil rezbarstva, nato pa se je vpisal v »umetno strokovno šolo«, kjer so mu bili učitelji Vesel, Mis in Franke. Šolo je dokončal z odličnim uspehom, pozneje se je vpisal na Akademijo upodabljajoče umetnosti na Dunaju. Bil je zelo nadarjen in v četrtem letu svojega študija je na akademiji prejel nagrado na specialni šoli prof. Kundmanna za delo »Dva borca«.

Po končani študijah na akademiji je delal dve leti na Dunaju, nato pa se je vrnil v domači kraj Vrhpolje, kjer je ustvarjal svoja najboljša dela, med drugimi spomenik Miroslava Vilharja. Pozneje je postal profesor in vodja kiparske šole na Umetn. obrtni šoli v Ljubljani. Prav iz njegove šole je izšlo mnogo naših najboljših kiparjev. Repič nam je ustvaril mnoge umetnine in poprsja slavnih pesnikov in pisateljev Slovske, Prešerna, Gregorčiča, Medveda, Jenka, Cankarja, Tavčarja in drugih, napravil pa je tudi mnogo monumentalnih del.

Leta 1932 je stopil v zaslužni pokoj. Delo in napor sta strla njegovo sicer odorno naravo in bolehal je že 12 let, zdaj pa ga je smrt resila trpljenja. Umrl je eden naših najboljših umetnikov, ki ga bo narod ohranil v častnem spominu. Pokojni zapuška užaloščeno soprogo, ki mu je bila zlasti v njegovi bolezni skrbna družica, in pet otrok. Pogreb bo jutri ob 16. iz kapelice sv. Andreja na žalah na pokopališču k Sv. Križu. Časten mu spomin, ugledni rodini naše iskreno sožalje!

razsvetljena več ur, ponekile vso noč. Sobe služkinj imajo luč pozno ponoči, spalnice otrok se svetijo brez zastorov kar skozi dvoje oken; obednice, kjer ljudje po večerji še dolgo sede, prepuščajo živo svetlobo skozi površno zaprte lesene rešetke, a podstrešna stanovanja imajo marsikje odprta razsvetljena okna; prav tako nekatera prizemska stanovanja niso zatemnjena. Preveč je nediscipliniranosti pri naših mestanih.

—lj Začetek Simfoničnega koncerta Ljubljanske Filharmonije, ki bo drevi v Unionu, bo točno ob 19.30. Spored traja dve uri, zato prosimo občinstvo, da zasede točno in pravčasno svoja mesta. Iz istih razlogov prosimo tudi, da si kupite vstopnice v predprodaji kina Union ob 10. do 12. in od 15. ure dalje. — Pod vodstvom mladega dirigenta Sama Hubada in s sodelovanjem violinista Karla Rupla je nastudiral ta naš odlični korpus že objavljeni spored med katerim vzbuja posebno pozornost krsna izvedba celokupne Druge Simfonije L. M. Škerjanca. Koncert prirejajo naši godbeniki za svoje brezposelne tovariše, na kar posebej opozarjamo.

—lj Večer pešni in arij nam je pripravila naša Glasbena Matica za ponedeljek, dne 26. t. m. ob 20. uri v veliki Filharmonični dvorani. Skrbno sestavljen spored bosta izvajala dva priznana naša umetnika altistka ga. Franja Golobova in pianist g. Marijan Lipovšek. Natančni spored zanimivega večera bomo priobčili jutri. Vstopnice so od danes naprej v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice.

—lj Za mestne reveže so v počaščenje pok. g. Mice Pehanijeve podarili ga. Leopoldina Lončar iz Ulice stare pravde 100 din, rodbina trgovca g. Josipa Kobeta iz Novega mesta 200 din, ga. Meri Lavrenčič iz Ulice stare pravde 100 din, rodbini dr. Ernesta in Janca Dercanija s Kongresnega trga 200 din; v počaščenje spomina g. Hane Slajpah so pa poslali g. Zane Meze s Tržaške ceste 7, 100 din in družina Breščak iz Mariborske ulice 16. tudi 100 din; v počaščenje spomina g. Ivane Vršer sta pa podarila 100 din g. Danilo in Vladi Kante, uradnik policije. Specerija g. Janka Stupice je podarila za 50 din živil. Mestno poglavarstvo izreka vsem darovalcem najtoplejšo zahvalo v imenu podpiranih.

—lj Nebočičnik s panoramo v »Il Piccolino. Sobotna številka »Il Piccolino« objavlja lep pogled na Ljubljano z Grada, in sicer dol Stritarjeve in Prešernove ulice, Marijinega trga in Prešernove ulice z nebotičnikom v ozadju.

— Za nesrečne izžanske pogorele so darovali po 100 din še gg. Ivo Lukič, Ivan Zupančič in Peter Zvan. Iskrena hvala!

Nove vrste sleparji

Ljubljana, 19. maja. Nova vrsta spekulativnih sleparjev se je pojavila v Ljubljani. Skrbni in žalosti polni svojci živčno povzedejo po usodi pogrešancev, ki se že dolgo niso javili in o katerih nikakor ne morejo zvedeti, ali so še živi in kje so. Pozvedujejo pri Rdečem križu, z noticami in z iserati po listih ter pri vseh znanih in tudi drugih, ki bi utegnili kaj povedati o izgubljenju. Pa so se pojavili sleparji, ki spekulirajo celo z nesrečo in obupom. Za »dobro« poročilo kajpak izkušajo dobro zaslužiti.

V neko odlično ljubljansko rodbino so se pritepli drug za drugim kar trije taki sleparji in poročali z največjo možno drznostjo o usodi že dolgo pogrešanega sina inženjerja. Ali vsak je poročal drugače, o drugem kraju in o neverjetnih okoliščinah.

Pet žrtev zbesnelega konja

Med njimi sta dva tako težko poškodovana, da so ju morali prepeljati v bolnico

Metlika, 18. maja. V zadnjih dneh se je v Metliki razvila izredno živahna kupčija s konji. Dan za dnem so bili priča narasčajočemu dogonu konja nekemu posestniku in Cerknice, ki znega večera pa so se kupčije razvijale kar sredi Metlike.

V četrtek je proti večeru neki posestnik iz Kašte, občine Sočice prodal dva konje nekemu posestniku iz Cerknice, ki je oba postavil preko noči v hlev neke gostilne. V petek dopoldne so oba konja vodili k napajališču v Obrh, kjer pa se je en konj — na pol skopljenec — gorjaju nenadoma iztrgal in mu odgriznil del palca. Pobesneli konj jo je v divjem diru ubral skozi Metliko, kjer je spotoma ogrizel še kupca samega, nekega mladega vojaka, ki sta hotela konja ustaviti, vendar sta oba k sreči odnesla le poškodbe lažjega značaja. Podivjani konj je pridrljal na Glavni trg, kjer se je pred svojo trgovino mudil baš trgovca g. Weiβl Viktor. Videč dirajočega konja, se je gosp. Weiβl takoj postavil sredi ceste, da bi ga zavrnil.

V naslednjem hipu pa so bili navzoči že priča strašnemu dogodu. Konj se ni ustavil, temveč je s sprednjima nogama podrl g. Weiβla, se obrnil in ga udaril še ritenski, nato pa zagrabil na tleh ležečega z zobmi za stegno, otepal z njim po tleh, ga mrcvaril in močno ter nevarno ugriznil v trebuh. Ponesrečenca je rešal neki slučajno mimoidoči mož, ki je konja odgnal s palico. Pobesneli konj je nato zdrljal po glavni cesti proti Novemu mestu in pri cerkvi Sv. Martina krenil na staro pot. V ulici med Sv. Martinom in Pos. Majzlom

pa je naletel na sedlarskega mojstra g. Pavloviča Ivana, ki je zbežal proti hiši a se je konj takoj okrenil za njim in ga v skoku potolkel po levi rami, nato pa ga je z gobcem udaril, ga podrl in mu zlomil ključnico. Obdeloval bi ga bil še nadalje, da ga niso rešili prihiteli vojniki in civilisti, ki so konja s palicami odgnali. Pobeglega konja je pred hišo g. Smiljanica z nekaj strelji ubil neki pogumni podoicir in tako preprečil še nadaljnje nesreče.

Ponesrečenega g. Weiβla so nemudoma prepeljali v novomeško bolnico, ker je dobil smrtonosne rane poškodbe, v isto bolnico pa je bil odpremljen tudi težko poškodovani g. Pavlovič. Obema želimo skrajšnje okrevanje!

Američani telesno nazadujejo

Ameriški zdravnik dr. A. Mills sodi, da bodo ljudje v bodoče telesno čedalje bolj slabotni in da bo plodovitost stalno nazadovala. Po njegovi sodbi je to posledica nervoznega in napornega življenja naših dni. Po neki statistiki se je sicer povprečna višina Američanov v zadnjih petdesetih letih povečala, vendar kažejo zadnji podatki nazadovanje. Tako so zdravniki dognali, da so bili ameriški študentje, ki so v zadnjih treh letih vstopili na univerze, telesno šibkejši od študentov prejšnjih let. Vsekar kaže to samo možnost, da je telesno nazadovanje nastopilo v Ameriki, medtem ko se zdi, da so se v Evropi zbudile nove regenerativne sile.

DNEVNE VESTI

— Pošteno pokvarjena nedelja. Že v soboto je kazalo, da nam bo vreme zopet pokvarilo nedeljo. Vendar so se pa nekateri tolažili, da bo v nedeljo vsaj vedro, če že ne bo sijalo sonce. Večkrat je namreč vreme v nedeljo takšno, kakršno je bilo v petek. V petek smo imeli lepo sončno vreme, toda ugodna pravila glede vremena zdaj ne drže. V soboto popoldne je že deževalo in včeraj smo imeli ves dan pusto, precej deževno vreme, da ljudje niso mogli iz mesta niti na kratke izprehode. Deževalo pa ni po vseh naših krajih. Ponekod so se podile samo megle, a dežja ni bilo. Kmetje terno, da bo slaba letina, ker začnajo nekateri poljski pridečki, tako krompir in kruza, v zemlji gniti. Seveda bo napravilo deževno vreme veliko škodo tudi na sadju. V nižinah so jabolka in hruske večinoma že odvele, po hribih pa se pojavljajo na njih šele prvo cvetje. Danes še ni nič kazalo, da bi se vreme kaj prida zboljšalo.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob 16., 18. in 20. uri!

Krasen film o burnem stopenju življenju
CIGANSKA KRI
Attila Hörbiger, Heidemarie Hathayer, Willi Schur. Film je opremljen s hrvaškimi napisi.

KINO MATICA, tel. 22-41

GIUSEPPE VERDI
F. Giachetti, M. Cebotari, B. Gigli. — Opera: Aida, Rigoletto, Traviata. Trubadur — Radi velike dolžine filma predstave samo ob 16. in 19. uri

KINO SLOGA, telefon 27-30

Elegantna pustolovščina
GOST PODZEMELJA
s Hansom Albersom v glavni vlogi! Zaradi večernega koncerta predstava samo ob 16. uri!

KINO UNION — Tel. 22-21

Danes in v ponedeljek ob 19., jutri ob 14.30, 17.30 in 20.30 uri — konec ob 22. uri, dvojni spored:
VRATA SMRTI
ZLOČIN V EKSPRESU
Zurnal: Ljubljana - Duca na bojišču

KINO MOSTE

— Spremembe in dodatki v trgovinskem registru. V trdiko F. P. Vidic & Comp. je vstopil proizvednik dr. Dečman Anton, trgovski družbenik v Ljubljani, Ambrožev trg 10.

— Nov sekvester pri Zanatski banki. Na mesto komendatorja Angela Nicole Donnicija se postavlja Zanatski banki kraljevine Jugoslavije s sedežem v Beogradu glede njenega poslovanja v Ljubljanski pokrajini za sekvestra cav. uff. dr. Karla Scala.

— Ne-roče. Na cesti pri Litiji so našli smotil ljudje nezvestnega 20letnega posestnika vojaka sina Antona Vajsa. Prepeljali so ga v bolnico, ker je imel težke poškodbe

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Prekliti, izjave beseda din 1.- davek posebej.

Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko. — Popustov za male oglase se priznava.

RAZNO

KAUČE
nove modele po nizkih cenah
dobite pri
TAPETINTIVO
E. ZAKRAJSEK
Miklošičeva 34

PEREKATNI
KORRESPONDENT
za italijansko in slovensko
Priloge pošljite na upravo pri
Narodni pod. k. št. »Prosveta«
na mostu. 879

Vse oglase
sprejema oglasni oždelek
Slov. Naroda
dnevno do 9. ure dop.

BOLNIKOV
IN OKREVANCEV
zdravila in krepliva pijača
je le **AMBROZEVA MEDICA**,
ki jo dobite v »MEDARNI«
Ljubljana, Židovska ul. 6. 864

SKLADIŠČE
klet za vino in zelenjavo ter
stanovanje takoj oddam.
Vprašati: Mestni trg 13/II. 883

PRODAM
Beseda 50 par. Davek posebej
Najmanjši znesek 5.— din

PREMOC
KOKS - DRVA
naš

I. POGAČNIK
SOMORJEVA 6 — TEL. 24-54
Posrežba prahibna!

KUPIM
Beseda 1.— din, davek posebej.
Najmanjši znesek 15.— din

HRASTOVE HLODE
v vsaki množini kupuje parketna tovarna Fran Kotnik, Verd p. Vrhnika. 878

INFORMACIJE
Beseda 1.— din, davek posebej.
Najmanjši znesek 15.— din

1000.— DIN NAGRADE
dobi, kdor mi pošle konja s števil. 2964. Rdeč pram, lisa na glavi, črna griva na obeh krajih, črna rep, s težko opremo. Benčan Jernej, Planina pri Rateku 93. 877

KONJ ZELENO
bele glave, sliži na tme Sokol, star 6 let, št. Eiga 371, še ni bil vrnjen lastniku. Kdor kaj ve o njem, naj proti dobri nagradi sporoči lastniku: Martin Bajuk, Božakovo, p. Metlika. 880

Človek prodira v polarne kraje

Doseganje ekspedicije, njihovi uspehi in pomen njihovega dela

Zemljevid severnega tečaja in bližnjih dežel — La posizione geografica del polo nord e dei territori attigui

Nobenega dvoma ni, da je polet sovjetskih letalcev čez severni tečaj v Združene države zasenčil kot pomemben sporadni uspeh vse delo raziskovalcev polarnih krajev, ki so se nastanili na ledeni gori in si tam uredili opazovalno stanico. Polet čez severni tečaj je bil na eni strani sportni uspeh, na drugi pa prizadevanje raziskovalcev spoznati in opazovati kraje na tečaju in v njegovi okolici. To prizadevanje je zahtevalo že mnogo človeških žrtev, med katerimi so padli v prvi vrsti najdržnejši. Najprej so se raziskovalci napotili proti severnemu tečaju z ribiški ladjami in te ekspedicije so zahtevale največ žrtev. Člani niso imeli prave hrane, pa tudi oblečeni so bili pomanjkljivo. Od enilne mesne ali konzervne hrane so oboleli večina za skorbutom in ta bolezen je spravila marsikoga v prerani grob.

Peary in Cook

Peary se je pa celih 15 let doslovno plazil in prerival proti severnemu tečaju, dokler ga je leta 1909 z zamorcem Hendersonom dosegel, a morda celo prekoračil. Toda hitro jo je ubral nazaj s prijeto zavestjo, da je ostal zmagovalci. Toda veselje mu je pokvaril takrat Cook, ki je trdil, da je bil tik pred njim na severnem tečaju. Pozneje se je pa izkazalo, da je to laž. Cook je tudi lagal, da je premagal najvišjo goro Severne Amerike Mount Kinley. Peary se je bil napotil po ledu in ugotovil je samo, da je na severnem tečaju morje skoraj enako globoko (3.500 do 4.000 m) kakor je visok blizu južnega tečaja Mount Markham (4.500 m).

Nansenova smola

Nansen je izpremenil paroplovno tehniko. On se je dal s svojo ladjo »Fram« zamrzni v led, ki ga je nesel počasi proti severnemu tečaju. Ko je bil že blizu, ga je hotel doseči peš, kar se mu pa ni posrečilo. Led se mu je odmakal pod nogami in raziskovalec je bil vesel, da je se pravčasno prispel na Zemljo Franca Jožefa, kjer so stihale tudi kosti čeških mornarjev, članov avstrijske ekspedicije Weybrechta in Bayerja. Nansenov poskus je hotel posnemati Amundsen, ki se mu pa to ni posrečilo. Pač je pa dosegel svoj cilj z novo metodo — po zraku.

To hrepenenje so imeli tudi drugi, kakor Andree, ki je hotel doseči severni tečaj z balonom. Pred leti so našli pomorski ostanki Andreeve ekspedicije, o katerih celih 25 let ni bilo duha ne sluha. Zrakoplovi so dajali mnogo upanja na uspeh. Prvi je preletel severni tečaj z italijanskim zrakoplovom »Norge« Amundsen, toda po seboj ni ničesar videl. Kakor v zasmeh se je odločil takrat še neznan ameriški letalec Byrd za polet na severni tečaj in nazaj na Spitzbergo. Njemu je sledil Nobile z zrakoplovom »Italia«, toda ekspedicija ni dosegla svojega cilja. Zadel jo je nesreča in na pomoč je odtel Amundsen, ki je pa brez sledu izginil. Polarni kraji so zagnili v svojem naročju moza, ki je bil na obeh tečajih. Na južnem je bil Amundsen prvi, a kapitan Scott, ki mu je sledil tik za petami, je našel na povratku tragično smrt. Sovjetski letalci, ki so se prebijali naprej s pomočjo ledolomilcev, skozi polarne pustolovščine severno od Azije in ki so se odlikovali pri reševanju čeljuskincev, so odtelili proti severnemu tečaju z Zemlje prestolonaslednika Rudolfa, kjer so imeli urejeno letalsko oporišče.

Mednarodno »polarno leto«

Znanstveno raziskovanje polarnih krajev zlasti v meteorološkem pogledu je bilo izpolnjeno ta čas s prizadevanjem nemškega raziskovalca prof. Wegenerja, ki je organiziral mednarodno »polarno leto«. To pomeni naj bi razni narodi pošiljali istočasno v polarne kraje ekspedicije na razne strani tečaja in te naj bi od vseh strani opazovale ozračje. Wegener sam je našel tragično smrt na Groenlandiji. Leta 1937, so se nastanili sovjetski raziskovalci na ledeni gori. S tem je bila uresničena fantazija Julesa Vernea z njegovim komedijantom Cascabelom, plavajočim na ledeni gori.

Delo sovjetskih raziskovalcev

Sovjetski raziskovalci so si uredili na ledeni gori dobro opremljeno oporišče, kjer so imeli vse potrebne pripomočke in zadostno zalogo živil za primer, če bi ledena gora počila, da bi bili za prvo silo preskrbljeni. Seveda ni prijetna misel, da bi se naenkrat preklopo vse taborišče kakor se je zgodilo »Čeljuskincem«, ki so imeli s seboj tudi žene in otroke. Seveda raziskovalci niso bili zares na severnem tečaju. Težko je namreč točno določiti tečaj, ker se premika, odnosno niha v dolžini 16 m. Zemeljska os, ki gre skozi oboje tečaja, je bila v pravadnih časih v različni legi in v skladu s tem se je zemlja pokrivala z ledeno skorjo, kakor je še zdaj na Groenlandiji. V pravadnih časih je pa pokrival led zemljo sedanje Japonske, južne Afrike itd. Nasprotno so pa pokrivali antarktične kraje tropični pragosdvi. Tudi naše podnebje se je izpreminjalo. Seveda se pa to ni zgodilo v tisočletjih, temveč v milijonih let, torej v časovnem razdobju, ki si ga niti prav misliti ne moremo.

Marsikdo je bil presenečen, ko je čital poročila sovjetske ekspedicije na ledeni gori, da naletava tam moker sneg, da je v neposredni bližini tečaja razmeroma toplo, saj je znana temperatura samo 17 do 20° pod ničlo. Na obeh tečajih namreč ni najbolj mrzlo. Najhušji mraz pritiska v vzhodni Sibiriji v Pojmeckomu blizu Vrohojansk, kjer so nekdo namerili — 71° C. In vendar tam še žive ljudje in živali. Nansen se je mislil, da je v nekaterih delih polarnega morja ne more biti nobenega življenja. Naravoslovci poznajo nekatere vrste nižjih živali, ki preživijo v ledu cela desetletja.

Posebnosti morske vode

Voda Severnega ledenega morja ni enakomerno slana in topla. To je pa za življenje živali in ribolov izredne važnosti, kajti v različnih vodnih plasteh živi izvestna favna. Raziskovanje polarnih krajev je velikega pomena tudi za proučevanje slovečega Zalivskega tečaja. Se neadamo so učenjaki mislili, da ima ta topli tok, usmerjen od Mehške obale proti Atlantiskemu oceanu v Evropi in dalje tja za Island, a morda celo k tečaju, ogromen vpliv na zmerno podnebje Evrope, dočim se med njim in ameriško celino pretaka mrzli Groenlandski in Labradorski tok. Zato so se pojavili ljudje in bujno domišljijo, češ, da bi se dal Zalivski tok pri Ameriki prestrači z velikimi nasipi ali pregradami. Redki sladokusci, ki radi jedo jegulje, slutijo, da imajo na krožniku sla Zalivskega

toka, rojaka iz Sargassovega morja sredi Atlantika, ki pa prihaja v ustje evropskih rek in po njih prav v srce Evrope.

Zalivskega tečaja ni?

Oceanolog Le Danois je odklanja teorijo o Zalivskem toku kot zveznem toku na površju oceana. On trdi, da se topla in mrzla voda v morju ne mešata. Mi bi sicer verjeli, da je voda na vrhu topla, spodaj pa mrzla, toda v Polarnem morju je to pogosto narobe. Na površju se namreč topi led in zato je voda mrzla in malo slana. Spodnja toplejša voda je pa bolj slana, pa tudi gostejša in težja od vode v zgornjih plasteh. Ekspedicije v polarne kraje so dognale, da voda v raznih globinah ni enako topla. Le Danois trdi, da ni zveznega Zalivskega tečaja, temveč, da ni samo zalivsko pretakanje vode. Pod mrzlo površino je toplejša voda, ki prihaja na drugem kraju na površje.

To je velikega pomena za podnebje, za življenje morskih živali, za pomorski pro-

met itd. Za opazovalce je izredno važna dolžina smeri in sile vetrov, odločajočih tudi o premikanju maksimov in minimov v evropskem ozračju. Iz rezultatov rednega opazovanja in napovedovanja približnega vremena izvirajo milijoni in milijarde denarjev. Pomorščakom, zlasti pa letalcem, gre v prvi vrsti za zanesljivo navigacijo. Pri tem jim služi kot najzanesljivejši pripomoček zemeljski magnetizem. Magnetična igla pa ne kaže na severni tečaj, kakor bi človek mislil. Ona kaže na severoameriški polotok Boottol, kjer je severni magnetični tečaj. Tako se je sovjetskim letalcem na poti v Ameriko magnetična igla obračala na kompasu najprej proti jugu, potem proti vzhodu in slednjič proti severovzhodu. Tak ples magnetične igle je pa za letalca zelo nevaren. Magnetični viharji ali polarne osi lahko spravijo magnetično iglo povsem iz ravnotežja. Tako je za opazovanjem morskih globin, vetra na ledu, oblakov, polarnega sija, magnetičnih izprememb itd. polno dela in sicer tem več, čim globlje prodirajo učenjaki v te pojave, ki so pomembni tudi za praktično življenje. Njihov pomen se tiče med drugim tudi zračnih prog.

Basilio, Bartolo, Almagiva in Rozina napenjajo dve uri vse svoje duševne in telesne sile, da polno ustrezajo zahtevam velike umetnine. In z rastjo ugotavljajo, da je bila uprizoritev po zaslugi dirigenta dr. Svara in režiserja C. Debeveca, zlasti pa vseh solistov prav dobra in tudi opremljeno zelo lepa. Žela je zato zopet močan uspeh.

Marsikaj se bo pri reprizah še izpopolnilo oziroma omililo, kajti drastične v komiki je manj vedno bolj in gracije ni nikoli preveč.

Le S. Bamovcu je mogoče že več sezon zmagovati in vsaj zadostno oblikovati velike težkoče v partiji Almagive. Brez njegovih sposobnosti bi bil Brivec pri nas neuprizorljiv.

Zupanov dr. Bartolo je takisto že dolgo priznana izvrstna kreacija, v ritmičnih vrtilomnih bravurah in brzem besedičenju je odličan. Vse priznanje mu gre, da drastično vedno lepše omejuje.

S. Ivancičeva je dobila z Rozino novo partijo, ki se njeni koloraturi prilaga in jo izvaja po Luciji Lammermoorski zopet zelo zadovoljivo. Dobra v igri, je tudi zunanje ugodna. Ko se umiri in ustali, bo nedvomno prav dobra. Treba pa ji je več topline in šegavosti.

V. Janko kot Figaro je polno ustreznosti, pevski gibčen in svež, v igri bogat domislov, v celnem prikupen. J. Betetov Basilio je ena najboljših pevskih kreacij tega mojstra speva in igre. Dolničarjev Florelo in N. Španova kot Berta pa končno Anzovar kot poveljni straže so bili dobro na mestu. Moški zbor je bil docela zadovoljiv, a orkester odličan. Predstava je žela mnogo priznanja. Fr. G.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 19. uri

Ponedeljek, 19.: Zaprt.

Torek, 20.: Učenjak. Red A.

Sreda, 21.: Učenjak. Red Sreda.

★

Verdijev »Ples v maskah« je delo, v katerem je uporabljen besedilo, ki ga je priredil Piave F. M. po Scribejevi igri. Dejanje se godi v Bostonu in okolici ob koncu 17. stoletja. Delo vsebuje vse kompozitorske odlike mojstra Verdija: melodioznost, zanimive ritme, pevne speve, učinkovite zborne in dramatične prizore. Peli bodo: La-boševa, Franci, Janjo, Španova, Ivancičeva, Dolničar, Zupan, Lupša, Jelnikar in Skabar. Dirigent: A. Neffat. Režiser: D. Zupan.

OPERA

Začetek ob 19. uri.

Ponedeljek, 19.: zaprt.

Torek, 20.: Ples v maskah. Red Torek.

Sreda, 21.: Baletni večer. Red Premierski.

★

Opozorjamo, da bo od torka 20. maja dalje poslovala dnevna blagajna v Operi (predprodaja vstopnic za dramske in operne predstave) vsak dan dopoldne ob pol 11. do pol 13. ure, popoldne pa ob 17. ure dalje do začetka predstave. V Drami je odprta blagajna vedno pol ure pred predstavo.

Nevesta v greznici

V Neusattlu so slavili neko poroko. Svatje so si zazeleli, da bi jih fotografiral posnel za spomin z novoporočencema vred. Postavili so se v lepo skupino na dvorišču. Komaj pa je moč črno-bele umetnosti vtaknil glavo pod črno blago, se je pod nevesto in nekim svatovm odprla slaba pokrita greznica. Padla sta vanjo. Mladi mož se je s pravčasnim skokom še rešil nevarnosti. Z velikim naporom so nevesto in svata potegnili iz neuprijetne jame. Poročna gostija se je potem nadaljevala seveda brez neveste.

Zamotano sorodstvo

Neverjetno zamotana sorodstvena razmerja so se primerila v neki ugledni družini v Oslu. Tri in dvajsetletni baron Oskar K. se je zaljubil pred osemnajstimi meseci in se poročil z mično devojko in tridesetletno vdovo, Karin S. Ta ima dvajsetletno, izredno lepo hčer, ki se je poročila z očetom blagodej barona, ki je kot bivši konjeniški častnik s svojimi petdesetimi leti še vedno postaven, mladosten mož. V tem zakonu se je rodila hčerica Greta. Mladi baron je postal tako tast hčeri svoje žene in obenem tast svojega očeta. Se več: postal je obenem ded svojih sestri. Ker pričakuje njegova žena otroka, bo mala Greta vnukinja tega otroka, med tem ko bo ta sam vnuk hčere svojega deda. Baronica Karin bo postala svakinja svojega sina ali hčerke, sinu svojega moža, ki bo s svoje strani svak hčere svoje žene...

Pierre Mael:

Blodna ljubezen

Roman

Naletela je pa na odločen odpor, kajti izkušeni zdravnik je izjavil, da bo ranjenca mogoče prepeljati šele čez štirinajst dni.

Pač pa je dovolil mladi ženi dostop k bolniku. Smela je prihajati že zjutraj v bolnico in sedeti pri njegovem vzglavju. Prvo jutro je objela usmiljenko, ki je doslej neumorno stregla Romainu in vzklila je s toplim glasom:

— Ah, dobra sestra, kako rada vas imam! Sami ne veste, kako sem srečna, da vas lahko zdaj zamenjam.

Samo ob sebi umevno je, da je usmiljenka še nadalje stregla bolniku in se strogo držala zdravniških predpisov. Jeanne je bila neumorna v svoji požrtvovalnosti in mnogo si je prizadevala, da bi se vsega naučila.

Čim je bilo rečeno »bolje se počuti« je La Fougerey takoj brzojavil v Loriet. Njegova žena je z veseljem sprejela to vest in obrnjena k Hermini je dejala:

— Kaj porečeš na to, draga moja? Pripravi kovčege in preseneti jih tam.

Hermine je kar poskočila od veselja in zaploskala z rokami:

— Teta, to je sijajna misel. Če hočeš, odpotujva kar takoj!

52

In tako se je tudi zgodilo. Nista jih obvestili, ne pričakovano sta prispeli v Toulon. Nastanili sta se v istem hotelu kakor La Fougerey s hčerjo in hotel ju prijetno presenetiti, sta naročila dva pribora na isto mizo, za katero sta La Fougerey in njegova hči navadno obedovala. Jeanne je od veselja plakala, ko jo je Hermine objela. Čutila se je zelo srečno. Živahno je vse pripovedovala in večkrat je ponovila:

— Ah, kako bi bil srečen naš ubogi Romain, če bi bil pokonci. On nam manjka do polnega števila. Hermine je zmajala z glavo in odgovorila melanholično nasmejana:

— Pardon, še nekdo manjka in ni daleč od tod. — Prav praviš, — je vzklila Jeanne. — Rene manjka.

Ob pomanjkanju drugih znamenj bi bile te besede zadostovale, da bi dokazale Hermini, da je vsaka sled stare ljubezni pri nji izbrisana. Jeanne je bila že povsem izčlena.

Drugo jutro so se zbrali vsi ob ranjenčevi postelji in ker je bil zdravnik ranjencu dovolil do sitnega najesti se, so se prerekali, kdo mu bo postregel.

Hermine navzočnosti se je Romain menda posebno veselil.

Med pogovorom se je obrnil k nji, rekoč:

— Ali veste, Hermine, kaj bi storil na vašem mestu?

— Ne vem, — je odgovorilo mlado dekle. Po-
vejte mi.

— No, je odgovoril Queler, — ker je Toulon mnogo bližje od Loriet, bi nikogar ne prošil za dovoljenje; sedel bi na vlak in se odpeljal naravnost v Genovo, kjer bi presenetil nekoga, ki ga poznam in vi tudi...

Vsi so počili v smeh, Hermine je pa do ušes zardela.

— Saj res, Romain, — je pripomnila gospa La Fougerey. — Spravili ste me na imenitno misel. Uresničim jo brez oklevanja takoj zjutraj se odpeljem s Hermino tja. Čez tri dni se pa vrneva.

Jeanne ni izpregovorila niti besede. Enkrat ali dvakrat je med pogovorom opazila, da jo Romain nepremično gleda. Nič sovražnega ni bilo v njenem pogledu, le mir je odseval iz njega. Bilo je jasno, da v njegovi razrvani duši še vedno dremlje sumničenje in da bi ga mogel najmanjši vzrok zopet vzbuditi.

Jeanne je prestala to preizkušnjo. Na ustih ji je zaigral priazen smehljaj, tako da je postalo Romaina sram in da je odvrnil od nje pogled.

Ves dan so prijetno preživeli, in ko se je Hermine čez tri dni z gospo La Fougerey vrnila, jo je ranjenec v šali vprašal: Dali je Genova mesto, vredno, da si ga človek ogleda in ali je občudovala njegove krasne marmornate palače?

— Nikakor ne, — je odgovorila Hermine duhovito. — Nisem šla tja občudovat palače. Zadovoljila bi se samo z eno, če bi ne našla udobne kočice.

XVII.

Važni upravni posli so prisilili La Fougerey k povratku v Bertagno. Žena ga je spremljala — in

kar ganljivo je bilo pogledati, kako ljubezniva je bila s svojim možem, čeprav tudi ona ni ušla zlobnim jezikom.

Hermine sta bila pustila v Toulou Jeanni za družico, ker je moral ranjeni poročnik po zdravniških predpisih še nekaj dni nepremično ležati.

Mlado dekle je izbralo teden dni gibanja v Toulou, da se je sestalo s svojim zaročencem, ko je bila Jeanne privolila v to.

Reče ni bil preveč zaposlen in lahko si je dovolil radosten izlet v Toulon.

Zadostovalo mu je štirindvajset ur, kajti družabni predpisi mu niso dopuščali, da bi se delj časa zadržal pri svoji nevesti.

Prisel je v mornariško bolnico in izrazil željo, da bi rad videl Romaina. Fregatni poročnik je bil srečen, da ga je mogel sprejeti in mlada moža sta kramljala zelo pristržno kakor v prvih časih, ko njuno prijateljstvo še z ničemer ni bilo skaljeno.

Med njunim pogovorom je prišla Jeanne ob navadni uri.

Prestrašila se je, videč Mejana sedečega pri ranjenčevi postelji. Roman je to opazil in mislil je, da jo je neprijetno dirnil spomin na preteklost.

Rene pa ni pokazal, da bi bil kaj opazil.

Vstal je, pozdravil mlado ženo in dejal ranjencu veselo:

— Dragi moj Romain, tu je vaša soproga in kot dober angel varuh mislim zavzeti zopet svoje mesto. Nikoli bi si tega ne mogel dopustiti, če bi jo le za trenutek zadržal od dragocene izbire časa ob vaši postelji. Zato vam zapuščam.